МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ

UKRAINIAN PRISM

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

МЕКСИКА: ОСНОВНІ ТРЕНДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЗА ПЕРШІ 100 ДНІВ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТКИ К. ШЕЙНБАУМ

НАТАЛІЯ ШЕВЧЕНКО
АНАСТАСІЯ КОСЕНКО-СОЛОГУБ
ІВАН ФЕЧКО

МЕКСИКА: ОСНОВНІ ТРЕНДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЗА ПЕРШІ 100 ДНІВ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТКИ К. ШЕЙНБАУМ

Аналітична записка програми Латинська Америка та Карибський басейн Ради зовнішньої політики "Українська призма" в рамках проєкту за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Автори:
Наталія Шевченко
Анастасія Косенко-Сологуб
Іван Фечко

© Foreign Policy Council "Ukrainian Prism", 2024 www.prismua.org

ЗМІСТ

ВСТУП 4

Зовнішньополітична «спадщина» Андреса Мануеля Лопеза Обрадора (АМЛО) 5

Основні напрямки зовнішньополітичного курсу Клаудії Шейнбаум 9

Стан українсько-мексиканських відносин 12

Рекомендації 15

ВСТУП

Упродовж 2023-2024 Латинська Америка і Карибський басейн років були у фокусі уваги української дипломатії. У січні 2024 року вітчизняне МЗС ухвалило першу в історії політичну Стратегію розвитку відносин України з країнами Латинської Америки і Карибського басейну на п'ятирічний термін, а в травні – першу комунікаційну Стратегію «Україна – держави Латинської Америки і Карибського басейну», розраховану на трирічний термін.

Затвердження стратегічних документів закріплює прагнення України до розвитку сталого співробітництва із країнами ЛАКБ та, відповідно, актуалізує для українського експертного середовища проведення досліджень, які були б присвячені цій тематиці. На окрему увагу заслуговує Мексика, країна, яка є другою економікою в ЛАКБ, та 14 у світі. В Латинській Америці Мексика є впливовим членом низки регіональних об'єднань та здатна впливати на регіональні процеси.

Мексика хоча і засудила російську повномасштабну агресію проти України у 2022 році, але продовжує дотримуватися т. зв. «нейтральної» позиції щодо рішучішого засудження агресора, посилаючись на свою «доктрину Естради», відповідно до якої країна повинна зберігати нейтралітет щодо будь-яких збройних конфліктів у світі. Колишній президент Мексики Андрес Мануель Лопез Обрадор (АМЛО) неоднозначно висловлювався про російську агресію проти України, а у своїх коментарях вдався до звинувачень на адресу США, які, начебто, своєю підтримкою Україні лише затягують цю війну. Прихід до влади нової президентки, хоча і представниці тієї самої політичної сили, - Клаудії Шейнбаум, все ж відкриває перед політичним керівництвом України можливість щодо посилення політичного діалогу із Мексикою та розширення співпраці у гуманітарній сфері.

Зовнішньополітична «спадщина» Андреса Мануеля Лопеза Обрадора (АМЛО)

Питання зовнішньої політики не було пріоритетним для адміністрації Андреса Мануеля Лопеза Обрадора (2018-2024), вона, здебільшого, зосереджувалася на внутрішніх проблемах в країні. В зовнішньополітичній сфері Мексика орієнтувалася на продовження співпраці із країнами Латинської Америки і Карибського басейну, де при владі перебували уряди лівого спрямування, і, водночас, було посилено політичний діалог із авторитарними режимами Куби, Нікарагуа та Венесуели.

Мексика, попри свою офіційно декларовану позицію «нейтралітету» щодо кризової ситуації у Венесуелі у 2019 році, все ж стала активним регіональним учасником щодо пошуків шляхів її вирішення. Не визнаючи тимчасового самопроголошеного президента Х. Гуайдо, все ж у лютому 2019 року Мексика спільно із Уругваєм виступила ініціаторам проведення міжнародної конференції, метою якої було відновлення миру і стабільності у Венесуелі шляхом закладення основ для механізму діалогу усіх венесуельських політичних сил. У серпні 2021 року за сприяння норвезької сторони в Мексиці було розпочато процес перемовин між авторитарним урядом Н. Мадуро та опозиційною Унітарною платформою Венесуели.[1] Саме за головування Мексики у СЕЛАК відбулася спроба виходу режиму Н. Мадуро із дипломатичної ізоляції: АМЛО запросив його узяти участь у саміті, який проходив у 2021 році в Мексиці, незважаючи на різку критику з боку низки регіональних лідерів, зокрема, представників Уругваю та Парагваю. У 2022 році АМЛО розкритикував адміністрацію американського президента Дж. Байдена за відмову запросити очільника венесуельського режиму Н. Мадуро (а разом із тим і очільників режимів в Нікарагуа та на Кубі) на IX Саміт Америк, який проходив у США, та на знак «солідарності» відмовився особисто взяти у ньому участь. Мексику на цьому зібранні представляв очільник зовнішньополітичного відомства. Влітку 2024 року адміністрація АМЛО відмовилася рішуче засудити порушення виборчого процесу у Венесуелі та не брала участі у голосуванні на позачерговій сесії Постійної Ради ОАД за резолюцію із вимогою до авторитарного уряду Н. Мадуро оприлюднити результати виборів.

Адміністрація АМЛО активно просувала ідеї щодо поглиблення регіональної інтеграції, впевнено демонструючи при цьому ознаки лідерства. Прикладом цього стало проведення VI саміту СЕЛАК, який проходив у Мехіко в листопаді 2021 року. Виступаючи на ньому, Лопез Обрадор закликав латиноамериканські країни до тіснішої співпраці та поглиблення економічної інтеграції із США та Канадою. На його думку, СЕЛАК міг стати головним інструментом консолідації відносин між країнами Латинської Америки та Карибського басейну. Ключовими «стовпами» цього співробітництва було визначено:

- невтручання і самовизначення народів;
- співпрацю заради розвитку;
- взаємодопомогу в боротьбі із нерівністю та дискримінацією.

---

1 México es anfitrión de la negociación y diálogo entre el Gobierno y la Plataforma Unitaria de Venezuela / Gobierno de México, 13 de agosto de 2021. URL: https://www.gob.mx/sre/articulos/mexico-es-anfitrion-de-la-negociacion-y-dialogo-entre-el-gobierno-y-la-plataforma-unitaria-de-venezuela-280812

АМЛО запропонував, аби суперечки в питаннях демократії та прав людини вирішувалися на рівні регіональних органів, створених країнами Америки, а фінальне рішення залишалося за спеціалізованими інституціями та, зокрема, ООН. При цьому Мексика апелювала до поваги до територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи держав, засудження агресії в усіх її формах та проявах (в контексті ситуації із вбивством влітку 2021 року президента Гаїті Ж. Моїза). Готуючи саміт CELAC, Мексика демонструвала намір посадити за спільний стіл лідерів, які сповідують різні ідеології, саме тому запросила до участі в засіданні одіозного очільника венесуельського режиму Н. Мадуро. Водночас, президент Мексики закликав країни ЛАКБ не зосереджуватися виключно на регіональних питаннях, а вести активніший діалог із позарегіональними блоками та організаціями.

Під час роботи цього форуму мексиканська сторона запропонувала засудити трансатлантичну работоргівлю та «геноцид корінних народів» як злочини проти людяності. У цьому питанні проявив зацікавленість особисто АМЛО. У 2021 році у країні відзначалася 700-та річниця із заснування столиці ацтекської імперії м. Теночтітлан (на його руїнах нині розташовано м. Мехіко) та згадувалася 500-та річниця із падіння ацтекської імперії в результаті іспанського завоювання. Зрештою, у питанні про відповідальність європейців за історичну долю регіону ЛАКБ він солідаризувався із позицією регіональної організації Карибська Співдружність (CARICOM), до якої входять колишні британські володіння в Карибському басейні. У 2020 році ця організація прийняла документ, де міститься заклик до т. зв. «відновлювального правосуддя» за діяльність колишніх метрополій, які мали володіння в регіоні, і, водночас, наголошувалося на необхідності надання колишнім колоніям грошової компенсації.

В контексті економічного відновлення американських континентів після пандемії Covid-19, АМЛО закликав Міжамериканський банк розвитку та Економічну комісію щодо країн Латинської Америки і Карибського басейну (ECLAC) узятися до спільної розробки плану із метою сприяння економічній, фінансовій та комерційній спільноті країн Америки. «*Переваг багато, серед іншого, ми маємо молоду та креативну робочу силу; маємо хороший технологічний розвиток. Ми є континентом, багатим на природні ресурси, з широким культурним розмаїттям. Відстані між нашими країнами дозволяють економити на вантажоперевезеннях, і, повторюю, попит на товари на наших ринках є достатнім*», – підкреслив він.

Успішне проведення Мексикою VI Саміту CELAC продемонструвало її лідерські амбіції, що стало особливо помітним на тлі падіння авторитету колишніх регіональних лідерів – Аргентини, зайнятої подоланням гострої фінансової кризи, та Бразилії, президент якої, Ж. Болсонару, тяжів до тіснішої співпраці зі Сполученими Штатами і не бачив перспектив подальшої участі своєї країни в організації CELAC (Бразилія вийшла із неї на початку 2020 року).

Іншим прикладом демонстрації лідерських позицій Мексики у цей час є т. зв. «ковідна дипломатія». Цьому допомогло спільне мексикансько-аргентинське виробництво на її території вакцин від Covid-19 за ліцензією від Astra Zeneca. Мексика відіграла помітну роль у дистрибуції в Карибському басейні цих вакцин, а також отриманих від КНР вакцин китайського виробництва та засобів індивідуального захисту, медичних препаратів та обладнання. При цьому Мексика виступала із засудженням нерівномірного та несправедливого, на думку політичного керівництва країни, розподілу вакцин серед держав світу (Саміт CELAC та Ібероамериканська конференція 2021 року).

Адміністрація АМЛО помітно зміцнила відносини із країнами, де до влади прийшли ліві уряди – із Перу (2021), Аргентиною (2019), Гондурасом (2022), Чилі (2022), Колумбією (2022) та Бразилією (2022). Натомість динаміка політичного діалогу із ЄС знизилася. Зокрема, у відносинах Мексики із Іспанією виникла політична криза. У 2019

році АМЛО звернувся із офіційним листом до монарха Королівства Іспанія Феліпе VI, в якому йшлося про визнання Іспанією своєї «історичної відповідальності» за злочини проти корінних народів Мексики, вчинені в період завоювання країни. Це звернення іспанська сторона залишила без відповіді. Фактично, цей випадок став першим в новітній історії мексикансько-іспанських відносин, коли Президент Мексики звернувся до іспанської сторони із проханням публічного вибачення перед корінним населенням країн за вчинений проти нього геноцид та, ширше, за період колоніального правління. Паралельно подібне звернення було адресоване і Папі Римському Франциску, оскільки християнізація Мексики супроводжувалася насильницьким діями з боку церкви та місіонерів. Протягом усього президентського терміну АМЛО продовжував публічно звинувачувати Іспанію у злочинах проти місцевого населення, що призвело до охолодження та напруги у мексикансько-іспанських відносинах. Утім, за цією кампанією можна простежити і фінансово-економічні інтереси. Іспанія вважається другим найбільшим інвестором в мексиканську економіку, а в цей час її компанії почали зазнавати репутаційних втрат: їх неодноразово звинувачувати у корупції та завданні шкоди навколишньому середовищу Мексики. Окрім того, мексиканська дочірня компанія Aleátrica іспанської Obrascón Huarte Lain (OHL) звинувачувалися у «виплатах» Інституційно-революційній партії (ІРП) під час адміністрації попередника АМЛО - президента Енріке Пенья Ньєто.[2] За цими звинуваченнями можна простежити спроби підірвати позиції правих опозиційних сил в країні.

За президентства АМЛО Мексика надавала притулок кільком президентам-втікачам. Так, у 2019 році тут знайшов собі тимчасовий прихисток екс-президент Болівії Ево Моралес, якого звинуватили у фальсифікації виборів. А через надання притулку усуненому від влади президентові Перу Педро Кастильйо у грудні 2022 року почалася політико-дипломатична криза у відносинах між обома державами. Адміністрація АМЛО відмовилася визнати легітимність Діни Болуарте, як нового лідера країни. Після оголошення Мексикою надання притулку родині П. Кастильйо Посла Мексики у Перу було визнано персоною *non grata*[3]. Окрім того, Мексика різко розкритикувала та засудила застосування сили під час антиурядових протестів у Перу протягом січня-березня 2023 року, які охопили більшість регіонів країни.

У зв'язку із невизнанням легітимності уряду Д. Болуарте, Мексика відмовилася передавати офіційне головування Перу у Тихоокеанському Альянсі. У травні 2023 року Конгрес Перу визнав Андреса Мануеля Лопеза Обрадора персоною *non granta*[4]. У відповідь на це рішення Президент Мексики оголосив про паузу в економічних і комерційних відносинах із Перу, що призвело до тупикової ситуації у двосторонніх відносинах, яка залишалася до кінця терміну адміністрації АМЛО.

У квітні 2024 року Мексика розірвала дипломатичні відносини із Еквадором, після того як еквадорська поліція здійснила обшук мексиканського посольства в столиці країни – м. Кіто. Метою операції був арешт колишнього віце-президента Еквадору Хорхе Гласа, засудженого еквадорським правосуддям через корупцію, та з грудня 2023 року переховувався в Посольстві Мексики в Кіто. Мексиканський уряд у своїй заяві повідомив, що звернеться до «*Міжнародного суду ООН, щоб засудити порушення*

---

2 AMLO: lo que hay detrás del inédito desafío de López Obrador a la histórica amistad entre México y España / El Universal, 27/03/2019. URL: https://www.eluniversal.com.mx/nacion/politica/amlo-lo-que-hay-detras-del-inedito-desafio-de-lopez-obrador-la-historica-amistad/

3¿A qué se debe la crisis diplomática entre Perú y México? / RFI, 22/12/2022. URL: https://www.rfi.fr/es/programas/noticias-de-am%C3%A9rica/20221222-a-qu%C3%A9-se-debe-la-crisis-diplom%C3%A1tica-entre-per%C3%BA-y-m%C3%A9xico

4 AMLO es declarado persona no grata en el Perú por el Congreso de la República / Infobae, 25 May, 2023. URL: https://www.infobae.com/peru/2023/05/25/amlo-es-declarado-persona-no-grata-por-el-congreso-de-la-republica/

Еквадором міжнародного права, а також до відповідних регіональних і міжнародних органів».

Проте напруга у відносинах Мексики та Еквадору розпочалася ще за декілька днів до поліцейського рейду. 3 квітня 2024 року під час своєї ранкової прес-конференції президент Андрес Мануель Лопес Обрадор поставив під сумнів чесність перемоги чинного президента Еквадору Даніеля Нобоа на дострокових виборах 2023 року. АМЛО натякнув, що Нобоа скористався вбивством Ф. Вільявісенсіо (він був одним із топ-кандидатів на виборах президента 2023 року) для створення в країні атмосфери насильства та страху для зміцнення своїх позицій на виборах, тим самим позбавивши перемоги Луїзу Гонсалес, кандидатку від лівих політичних сил країни. «*Кандидат не переміг, і найприкріше, те що насильство триває*», - сказав мексиканський лідер. У відповідь на це скандальне висловлювання еквадорське зовнішньополітичне відомство опубліковувало заяву, в якій оголосило Посла Мексики в Еквадорі персоною *non granta*. Мексиканський уряд відзначив, що посольство продовжить функціонувати у звичному режимі, та призначив за нього відповідальним главу консульської місії Мексики в Еквадорі.

Здійснивши поліцейську операцію проти Посольства Мексики в Кіто, яка стала кульмінацією напруги у відносинах двох латиноамериканських країн, уряд цієї країни порушив Віденську конвенцію 1961 року, яка гарантує захист та недоторканість дипломатичних відомств. Прагнучи захистити свої дії, еквадорська влада наголосила у своїй заяві що Еквадор є суверенною державою, яка не дозволить жодному злочинцю залишитися безкарним.

Криза у відносинах Мексики та Еквадору викликала реакцію міжнародної спільноти, яка, фактично, одностайно продемонструвала свою солідарність із мексиканською стороною. У своїх заявах рішуче засудили дії еквадорського уряду Болівія, Беліз, Бразилія, Гватемала, Гондурас, Колумбія, Куба та Чилі. 6 квітня спільну заяву опублікували Панама, Коста-Ріка та Домініканська Республіка. У ній вони підкреслили, що є засновницями Альянсу за розвиток демократії (ісп. *Alianza para el Desarrollo en Democracia*, *ADD*) та висловили своє «неприйняття та глибокий жаль у зв'язку із брутальним порушенням урядом Еквадору територіальної цілісності посольства Мексики в Кіто». Авторитарний режим Д. Ортеги в Нікарагуа кваліфікував дії еквадорського уряду як «неофашистське політичне варварство», та на знак солідарності із Мексикою ухвалив рішення розірвати дипломатичні відносини з Еквадором. Перу, Парагвай та Уругвай висловили стриманішу позицію, підкресливши важливість поваги до міжнародного права, Віденської конвенції 1961 р. та Каракаської конвенції про надання дипломатичного притулку 1954 р. Аргентинський уряд, у своїй заяві, засудив дії, які відбулися в Посольстві Мексики в Кіто, та підкреслив нещодавнє надання дипломатичного притулку політичним лідерам Венесуели. Відповідні заяви опублікували США та Канада та низка європейських країн, серед яких Іспанія, Велика Британія, Норвегія, Ірландія та ін. На рівні організацій та об'єднань свою підтримку на адресу мексиканської сторони висловили ООН, ОАД, Карибське співтовариство (КАРІКОМ), ЄС, ПАРЛАСУР (парламент МЕРКОСУР), Боліваріанський альянс (ALBA). 9 квітня 2024 року було скликано саміт міністрів закордонних справ країн СЕЛАК, а 12 квітня - саміт трійки президентів організації (на той момент - це лідери Сент-Вінсент і Гренадин, Гондурасу та Колумбії). Метою зустрічі було вироблення подальших кроків щодо врегулювання дипломатичної кризи між країнами. Окрім того, Мексика подала позов до Міжнародного суду із закликом запровадити запобіжні заходи щодо Еквадору, але її запит було відхилено.[5]

---

5 La Corte Internacional de Justicia desestima la petición de México de ordenar medidas cautelares contra Ecuador/ UN, 23 Mayo 2024. URL: https://news.un.org/es/story/2024/05/1529991

Основні напрямки зовнішньополітичного курсу Клаудії Шейнбаум

Під час своєї інавгураційної промови 1 жовтня 2024 року Клаудія Шейнбаум наголосила, що «*наша зовнішня політика буде дотримуватись конституційних принципів самовизначення народу, невтручання та мирного вирішення суперечок [...] Ми продовжуватимемо зміцнювати наші економічні та культурні відносини із країнами Латинської Америки та Карибського басейну. Нас об'єднує історія та зобов'язання...*» Новообрана президентка Мексики ще до свого вступу на посаду, наголошувала, що буде дотримуватися тієї ж самої лінії у зовнішній політиці, що і її попередник. Її передвиборча програма «100 кроків для трансформації Мексики» (ісп.*100 pasos para la transformación*) переважно сконцентрована на внутрішньополітичних перетвореннях країни. Ключовими пунктами програми К. Шейнбаум у сфері зовнішньої політики є[6]:

1) впровадження механізмів мультисекторної участі та міжінституційної координації;

2) посилення міжнародного лідерства Мексики;

3) інституціоналізація регіонального управління мобільності населення;

4) зміцнення спроможності Міністерства закордонних справ (SRE).

Нова президентка Мексики зобов'язалася посилити захист мексиканців «по той бік кордону», зміцнити консульські установи та сприяти поверненню мексиканців на Батьківщину. Пріоритетним питанням її президентського терміну визначалася, з-поміж іншого, «імміграційна криза», вирішення якої вбачається через тісне співробітництво зі Сполученими Штатами. На думку К. Шейнбаум, легальна імміграція до США та Канади могла б суттєво допомогти у вирішенні проблеми міграції, оскільки їхні економіки потребують робочої сили. Водночас, для запобігання міграційній кризі у майбутньому, на її думку, слід інвестувати у країни Центральної Америки, які є джерелом мігрантів. Наразі Мексика реалізує такі соціальні проєкти як «Молодь будує майбутнє» та «Сіючи життя» (ісп. «Jóvenes Construyendo el Futuro» і «Sembrando Vida» у Сальвадорі та Гондурасі, Гватемалі та Белізі, які спрямовані на створення робочих місць для молодого покоління у цих країнах.[7] К. Шейнбаум вважає, що Сполучені Штати мають спроможності, аби підтримати набагато більше молоді у Центральній Америці, аби їй не довелося емігрувати. «*Це буде набагато економніше, ніж будівництво стіни чи парканів... набагато економніше, ніж будь-яка інша форма патрулювання кордону, і це також вирішує основну проблему*», - наголосила К. Шейнбаум.[8]

---

6 100 PASOS PARA LA TRANSFORMACIÓN. Claudia Sheinbaum 2024-2030. URL: https://alertas-v3.directoriolegislativo.org/pkenu2d3z0v9v27fr73p7cce_CSP100.pdf

7 Proyectos de cooperación internacional de México combaten la migración forzada en Centroamérica y el Caribe / Gobierno de México, 30 de junio de 2023. URL: https://www.gob.mx/amexcid/prensa/proyectos-de-cooperacion-internacional-de-mexico-combaten-la-migracion-forzada-en-centroamerica-y-el-caribe-338481?idiom=es

8 ¿Qué dijo y qué propone Sheinbaum sobre las relaciones entre EE.UU. y México?/ CNN en Español, 30 de mayo de 2024. URL: https://cnnespanol.cnn.com/2024/05/30/claudia-sheinbaum-propuesta-relacion-mexico-eeuu-orix

Окреме місце в зовнішній політиці Мексики завжди відводилося комерційним відносинам із США, що не є винятком і для адміністрації К. Шейнбаум. Мексика є основним торговим партнером Сполучених Штатів, потіснивши у 2023 році позиції Китаю. Північний сусід є пунктом призначення для 80% мексиканського експорту, чому посприяла тристороння угода між США, Мексикою та Канадою - USMCA (раніше NAFTA), або ж її мексиканський варіант назви T-MEC.

Ще під час американських виборів у США К. Шейнбаум підкреслювала, що прагнутиме плідної співпраці та конструктивного діалогу незалежно від того, представник якої партії, зрештою, здобуде перемогу. 21 січня 2025 року, вже після інавгурації Д. Трампа, на офіційному урядовому веб-ресурсі була опублікована заява К. Шейнбаум щодо відносин із США. У ній йдеться про те, що виконавчий указ, який президент США підписав щодо запровадження національного надзвичайного стану на південному кордоні, є, фактично тим самим указом, який Д. Трамп підписав ще під час свого першого президентського терміну у 2019 році. Стосовно ініціативи американського президента про зміну назви Мексиканської затоки на «Американська затока», К. Шейнбаум прокоментувала, що ця зміна вноситься до континентального шельфу самих Сполучених Штатів, а, отже, для Мексики та решти світу вона все ж лишатиметься «Мексиканською затокою».

Окрему увагу у згаданій заяві президентки Мексики було приділено торговельній угоді T-MEC та указу Д. Трампа про торгівельну політику «Америка перш за все», який доручає торговому представнику Сполучених Штатів розпочати переговори щодо перегляду угоди у 2026 році. Аналіз тексту заяви президентки показує налаштованість мексиканської сторони до підтримки конструктивного діалогу із адміністрацією Д. Трампа, зокрема, і з цього питання, та бажання утриматися від різких коментарів, які могли зашкодити погіршенню відносин.

Відмінною рисою заявленого К. Шейнбаум зовнішньополітичного курсу країни від курсу, який проводився її попередником, є збільшення ролі Мексики на міжнародній арені, зокрема, її помітніша участь у роботі таких ключових міжнародних форумів та організацій, як ООН, COP, G20 і CELAC, а також нарощення лідерства в ЛАКБ. Виступ К. Шейнбаум на Саміті G20 у Бразилії, став її першим міжнародним виступом після вступу на посаду президента країни. У своїй промові вона розкритикувала зростання світових військових витрат та закликала до збільшення інвестицій у програми відновлення лісів. Вона стверджувала, що виділення лише 1% світових військових витрат на програми лісовідновлення може суттєво вплинути на бідність, міграцію та пом'якшення наслідків кліматичних змін. На полях Саміту вона провела двосторонні зустрічі із представниками Франції, В'єтнаму, Колумбії, Китаю, Канади та США, а також колективну зустріч із представниками Чилі, Колумбії та Бразилії. Такий активний початок може вказувати на те, що за наступні роки свого президенства К. Шейнбаум вдасться наростити роль Мексики, щонайменше, на регіональній арені.

У контексті вирішення проблем у відносинах із Перу та відновлення діалогу із Еквадором, які залишилися у «спадок» від адміністрації АМЛО, помітних зрушень поки немає. Окрім того, початок роботи адміністрації К. Шейнбаум означений подальшим поглибленням кризи у відносинах із Іспанією. Запрошення на інавгурацію Глави уряду Іспанії Педро Санчеса замість Короля Феліпе VI, вкотре показало, що ситуація довкола історичної відповідальності, пов'язаної із колоніальним періодом, усе ще перебуває у глухому куті. І, зважаючи на подібність поглядів К. Шейнбаум і АМЛО у цьому питанні, в найближчій перспективі у мексикансько-іспанських відносинах зміни є малоймовірними.

У контексті російської агресії проти України К. Шейнбаум, найймовірніше, продовжить дотримуватися принципів «доктрини Естради», а отже, суттєвих змін у позиції Мексики навряд чи можна очікувати. Перші ознаки цього вже було

продемонстровано: так, під час підготовки до церемонії інавгурації офіційне запрошення для участі в ній було надіслане В. Путіну. Відповідаючи на критику, мексиканська сторона аргументувала цей крок тим, що запросила відвідати церемонію офіційних представників усіх країн, із якими підтримує дипломатичні відносини. Реакція політичного керівництва України була негайною та жорсткою: у своєму зверненні українська сторона закликала Мексику дотримати положень Римського статуту, підписантом якого вона є, та арештувати російського диктатора у разі його прибуття на церемонію інавгурації до Мексики. У результаті, очільник РФ відмовився відвідати подію.

Після запуску Росією міжконтинентальної ракети по території України у листопаді 2024 року президентка Мексики, хоча і виступила із засудженням цієї брутальної атаки, та все ж утрималася від того, аби назвати Росію агресором, обмежившись загальними формулюваннями. «*Те, що відбувається у Європі, впливає на всю світову економіку, але, крім економічних наслідків, ми не можемо мовчати, ми повинні вимагати миру у світі*», - заявила К. Шейбаум під час своєї ранкової прес-конференції[9]. Також вона додала, що «Мексика має пацифістську традицію та буде її дотримуватися у спробах пошуку миру у світі, а діалог і політика в нашій Конституції вказані як спосіб вирішення конфліктів».

9 Claudia Sheinbaum exige paz tras el misil balístico de Rusia en Ucrania/ El Sol de México, 21 de noviembre de 2024. URL: https://oem.com.mx/elsoldemexico/mexico/claudia-sheinbaum-exige-paz-tras-el-misil-balistico-de-rusia-en-ucrania-18399255

Стан українсько-мексиканських відносин

Мексика визнала незалежність України 25 грудня 1991 року, утім, із початку встановлення дипломатичних відносин між Україною та Мексикою 14 січня 1992 року політичний діалог характеризувався відсутністю стабільності та коливаннями рівня взаємодії. У 1997 році відбувся перший, і поки єдиний, державний візит Президента України Л. Кучми до Мексики, у 2005 році – візит Президента Мексики Вісента Фокса до України. У січні 2012 року перший в історії двосторонніх відносин офіційний візит до Мексики здійснив міністр закордонних справ України К. Грищенко. Переважна більшість українсько-мексиканських контактів відбувалася «на полях» ГА ООН та інших міжнародних майданчиках. Навесні 2023 року президент України В. Зеленський звернувся до парламенту та народу Мексики у режимі відеоконференції, закликавши мексиканську сторону підтримати українську Формулу миру та дотримуватися принципів, викладених у конвенціях та договорах, на яких тримається міжнародний порядок та глобальна стабільність, у т. ч. Статуту ООН [10].

Механізм двосторонніх політичних консультацій давно не функціонує. На рівні заступників зовнішньополітичних відомств було проведено лише чотири засідання: у квітні 1999 та липні 2004 рр. у Києві, у червні 2001 та жовтні 2010 рр. - у Мехіко. В історії двосторонніх відносин відбулося лише одне засідання Українсько-мексиканської міжурядової комісії у листопаді 2007 року в Мехіко.

Мексика послідовно підтримує територіальну цілісність та суверенітет України. Після окупації РФ Криму вона стала першою серед країн ЛАКБ, яка оприлюднила заяву щодо підтримки територіальної цілісності та незалежності України, зробивши це 4 березня 2014 р. Мексика була серед тих небагатьох країн регіону ЛАКБ, які підтримали резолюцію ГА ООН № 68/262 «Територіальна цілісність України» від 27 березня 2014 року.

Проте у наступні роки країна «утримувалася» під час голосування за резолюції ГА ООН щодо порушення прав людини в окупованому Криму:

1) «Стан з правами людини у Автономній Республіці Крим та місті Севастополь (Україна)» № 71/205 від 19 грудня 2016 року;

2) «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна» №72/190 від 19 грудня 2017 року;

3) «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна» №73/263 від 22 грудня 2018 року;

4) «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна», № 74/168 від 18 грудня 2019 року;

5) «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна» № 75/192від 16 грудня 2020 року;

6) «Ситуація з правами людини в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, Україна» №76/179 від 16 грудня 2021 року.

---

10 Володимир Зеленський звернувся до парламенту й народу Мексики. Ukrinform. URL: https://www.youtube.com/watch?v=doVK-s_meDI ; Шевченко Н., Косенко А., Фечко І. Президент Зеленський виступив у Конгресі Мексики: як відреагував мексиканський політикум та медіа? Українська призма. URL: http://prismua.org/lacb_digest5/

Також Мексика «утрималася» під час голосувань ГА ООН за усі чотири резолюції щодо мілітаризації Чорного моря: «Проблема мілітаризації Автономної Республіки Крим та м. Севастополь (Україна), а також частин Чорного і Азовського морів» № 73/194 від 17 грудня 2018 року, № 74/17 від 9 грудня 2019 року, №75/29 від 7 грудня 2020 року та № 9 грудня 2021 року.

У 2022 році Мексика засудила російське повномасштабне вторгнення та підтримала всі шість резолюцій 11-ї надзвичайної сесії ГА ООН за винятком резолюції № 11/3 «Призупинення прав членства російської федерації в Раді ООН з прав людини» від 7 квітня 2022 року, під час якої «утрималася». Але все ж країна намагається дотримуватися нейтралітету по відношенню до цієї війни та посилається на свою «доктрину Естради», якою визначається дотримання нейтральної позиції щодо будь-яких збройних конфліктів у світі. Попередній президент АМЛО навіть висував ідеї щодо завершення російської війни в Україні, але в результаті так і не представив свій цілісний план, обмежившись заявами[11].

Тим не менш, країна взяла участь у всіх зустрічах радників із питань національної безпеки та політичних радників лідерів держав щодо реалізації Формули миру, які відбулися у Копенгагені, Саудівській Аравії, Мальті та Давосі. Під час Першого Саміту миру в Швейцарії (15-16 червня 2024 року) Мексика була представлена на високому рівні – міністром закордонних справ А. Барсеною, утім, так і не підписала підсумкове комюніке, а у своєму виступі очільниця зовнішньополітичного відомства закликала долучити до переговорів Росію[12].

Міжпарламентський діалог між Україною та Мексикою був налагоджений ще у 1991 році, а співпраця у форматі «груп дружби» започаткована із 2001 року. Проте активізацію міжпарламентської взаємодії спостерігаємо після початку російського повномасштабного вторгнення в Україну. Влітку 2022 року в Україну здійснили робочий візит мексиканська парламентська делегація у складі 4-х опозиційних депутатів, членів депутатської групи дружби в Палаті депутатів Конгресу Мексики попереднього скликання. Під час цього візиту вони провели низку зустрічей: з керівництвом ВРУ, в МЗС України а також відвідали передмістя столиці України - Бучу та Ірпінь, які серйозно постраждали внаслідок початку російського вторгнення взимку-навесні 2022 року. Восени того ж року робочий візит до Мексики здійснила делегація українських депутатів, членів групи дружби у ВРУ «Україна-Мексика» на чолі з її керівником депутатом І. Шинкаренком. Під час візиту Голови ВРУ Р. Стефанчука до Мексики для участі у церемонії інавгурації президентки К. Шейнбуам, відбулася його зустріч із новим головою Сенату Конгресу Мексики Х.Ф. Норонья. Візит спікера ВРУ став знаковим з огляду на те, що це перший візит голови українського парламенту до регіону ЛАКБ з часу проголошення незалежності України[13] .

Мексика є другим торговельним партнером України в ЛАКБ після Бразилії. Основними товарами українського експорту до Мексики є зерно, металургійна

---

11 Мексика в ООН хоче запропонувати п'ятирічний план досягнення перемир'я в Україні. Укрінформ, 17.09.2022. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3573289-meksika-v-oon-hoce-zaproponuvati-patiricnij-plan-dosagnenna-peremira-v-ukraini.html

12 Мексика на Саміті миру закликала долучити до перемовин Росію і вирішити гуманітарну кризу в Газі. Укрінформ, 16.06.2024. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3875548-meksika-na-samiti-miru-zaklikala-doluciti-do-peremovin-rosiu-i-virisiti-gumanitarnu-krizu-v-gazi.html ; Зінченко М. Число країн, які підписали комюніке за підсумками Глобального саміту миру, скоротилось до 78. Детектор медіа. URL: https://detector.media/infospace/article/228341/2024-06-17-chyslo-krain-yaki-pidpysaly-komyunike-za-pidsumkamy-globalnogo-samitu-myru-skorotylos-do-78/

13 В межах візиту до Мексики Руслан Стефанчук зустрівся з Президентом Сенату Мексиканських Сполучених Штатів Херардо Фернандесом Норонья / Офіційний веб-портал ВРУ, 01.10.2024р. URL: https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/254039.html

продукція, добрива, крупи, деревина та вироби із деревини, руди, шлаки. Основу українського імпорту з Мексики складають автомобілі, алкогольні та безалкогольні напої, фармацевтична та хімічна продукція, їстівні плоди та горіхи. Утім, за останні 5 років торгівля характеризується негативним сальдо.

Дані торгівлі України з Мексикою за 2019-2023 рр.

За даними Митної служби України

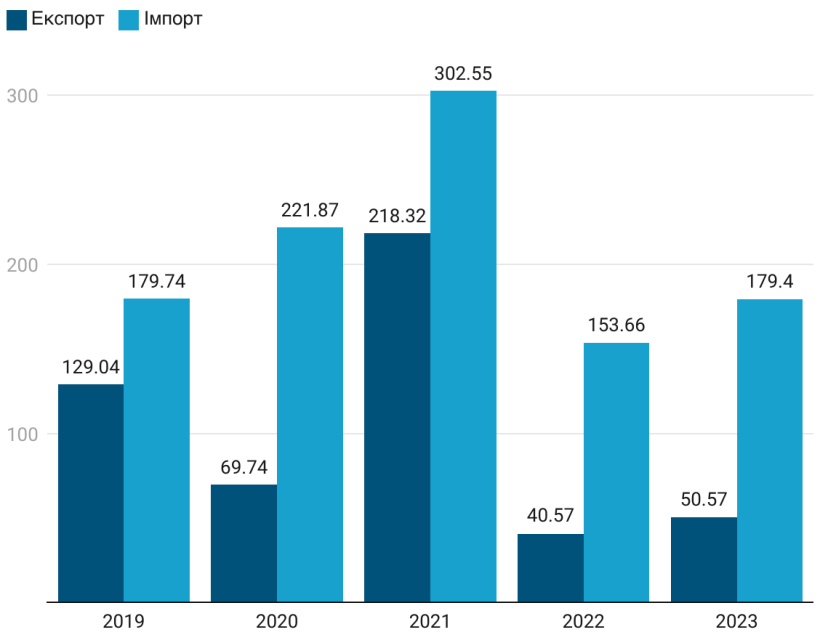

Показники вказані в $млн

Created with Datawrapper

Короткий огляд зовнішньополітичної «спадщини» АМЛО у поєднанні із аналізом трендів у зовнішній політиці К. Шейнбаум, які засвідчили перші 100 днів її урядування, вказує на сталість зовнішньополітичного курсу країни. Проте все ж відмінною рисою є наміри Клаудії Шейнбаум приділити більшу увагу ролі Мексики на міжнародній арені. Окрім того, нова президентка країни має зважену позицію щодо відносин із північним сусідом – США, принаймні, про це свідчать її перші заяви, як реакція на провокативні висловлювання Д. Трампа. Навряд чи Україна може розраховувати найближчим часом на різку зміну позиції Мексики щодо російської агресії проти нашої держави на більш проактивну, утім, зважаючи на заявлений президенткою К. Шейнбаум курс на активізацію ролі Мексики на регіональній та глобальній міжнародній арені, все ж відкриває можливість до пожвавлення політичного діалогу між нашими державами, а в перспективі, і підтримку мексиканською стороною української Формули миру.

Рекомендації

- Забезпечити сталість політичного діалогу та опрацювати шляхи нарощення економічної та науково-технічної співпраці шляхом організації спеціалізованих виставок для знайомства із українськими новітніми проєктами та стартапами.
- Розуміти, що питання суверенітету та втрата територій є болючими темами, закарбованими в історичній пам'яті мексиканців, з огляду на агресію з боку США в середині XIX ст., тому наше прагнення спертися на допомогу США в протидії російській агресії викликає несприйняття у частини мексиканського суспільства та політичних еліт.
- Важливо донести, що Україна має гарні перспективи для мексиканських інвестицій як у повоєнну відбудову, так і з огляду на нашу географічну близькість до ЄС, членство в якому є для нас стратегічною метою. При цьому варто враховувати, що мексиканські компанії вже деякий час опановують ринки європейських країн.
- У стратегічних комунікаціях активно використовувати тематику, яка становить взаємний інтерес обох сторін. Зокрема, питання корінних народів, культурної спадщини, освіта, боротьба з дезінформацією та міграція можуть стати одними з ключових тем у посиленні комунікацій та діалогу із Мексикою. Окрему вагу надати темі екології та зміні клімату, яка є важливим напрямком в адміністрації К. Шейнбаум.
- Налагодити контакти між українськими та мексиканськими аналітичними центрами та науково-академічними спільнотами шляхом проведення спільних заходів, які включають форуми, експертні дискусії, круглі столи, тощо.
- Посилити український голос у регіоні та просування українських наративів через реалізацію адвокаційних візитів представників українського громадянського суспільства доМексиканських Сполучних Штатів, а також нарощувати обізнаність та знання про Мексику в інформаційному просторі України.
- Виявляти в мексиканському медійному просторі та соціальних мережах спроби російської пропаганди завдати іміджевих втрат Україні та протидіяти їм, залучаючи громадські організації, інфлуенсерів тощо.

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ

UKRAINIAN PRISM

МЕКСИКА: ОСНОВНІ ТРЕНДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЗА ПЕРШІ 100 ДНІВ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТКИ К. ШЕЙНБАУМ

Аналітична записка програми Латинська Америка та Карибський басейн Ради зовнішньої політики “Українська призма” в рамках проєкту за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Автори:
Наталія Шевченко
Анастасія Косенко-Сологуб
Іван Фечко

info@prismua.org
http://prismua.org/en/
/PrismUA